



UNIWERSYTET
O P O L S K I

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTYTUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
pawel.sobczyk@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

Dr hab. Paweł Sobczyk, prof. UO

Recenzja rozprawy doktorskiej pana mgra Marcina Olszówki
pt. *Wpływ Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. na system źródeł prawa wyznaniowego*

1. Podstawa sporządzenia recenzji

Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego powołała mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej **pana mgra Marcina Olszówki pt. *Wpływ Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. na system źródeł prawa wyznaniowego, Warszawa 2016, ss. 489 mps,*** której promotorem jest prof. zw. dr hab. Michał Pietrzak.

O decyzji Rady Wydziału zostałem poinformowany przez Dziekana Wydziału Prawa i Administracji UW pana dr. hab. Krzysztofa Rączkę prof. UW, w piśmie z 1 kwietnia 2016 r.

Wykonując powyższą uchwałę, przedkładałm niniejszą recenzję rozprawy doktorskiej, dziękując za powierzenie mi funkcji recenzenta.

2. Temat badawczy

Źródłami prawa wyznaniowego są normy wydane lub uznane przez państwo, przy pomocy których określa ono sytuację prawną człowieka ze względu na wyznawaną przez niego religię oraz sytuację prawną kościołów i innych związków wyznaniowych.

Systematyka źródeł prawa wyznaniowego, jako działu w systemie prawa, wynika z przyjętej przez polskiego ustrojodawcę w rozdziale III Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. hierarchii źródeł prawa. Polski ustrojodawca wyróżnił bowiem źródła powszechnie obowiązujące oraz akty prawa wewnętrznego. Zgodnie z art. 87 ust. 1 Konstytucji aktami prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Na mocy art. 87 ust. 2 źródłami powszechnie obowiązującego prawa RP są na obszarze działania organów, które



UNIWERSYTET
OPOLSKI

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTYTUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
pawel.sobczyk@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

je ustanowiły, akty prawa miejscowego. Źródłem prawa są także akty prawa wewnętrznego, zgodnie z art. 93 Konstytucji.

Przyjmując powyższą dualistyczną i dychotomiczną koncepcję podziału źródeł prawa na powszechnie obowiązujące i akty prawa wewnętrznego, źródła prawa wyznaniowego można także podzielić w oparciu o kryterium obowiązywania w stosunku do wszystkich (*leges generales*) oraz poszczególnych kościołów i innych związków wyznaniowych (*leges singulares*). Dodatkowym kryterium klasyfikującym źródła prawa wyznaniowego może być ich bezpośredni (źródła prawa wyznaniowego *sensu stricto*) albo pośredni (źródła prawa wyznaniowego *sensu largo*) charakter obowiązywania w stosunku do jednostek ze względu na wyznawaną lub niewyznaną przez nie wiarę oraz w stosunku do kościołów i innych związków wyznaniowych.

Tytułowy wpływ Konstytucji RP na system źródeł prawa wyznaniowego wynika z dwóch podstawowych racji. Po pierwsze, Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej, co zostało potwierdzone przez ustrojodawcę w art. 8 obowiązującej ustawy zasadniczej. Po drugie, Konstytucja jest źródłem prawa wyznaniowego, gdyż zawiera szereg przepisów odnoszących się bezpośrednio i pośrednio do prawa wyznaniowego. Wśród nich podstawowe znaczenie mają art. 25 (relacje państwo-kościół) oraz art. 53 (wolność sumienia i religii).

Celem przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej jest analiza wpływu Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. na system źródeł prawa wyznaniowego, „charakterystyka mechanizmów oddziaływania i ich intensywności, opis zachodzących zmian, wskazanie nadal utrzymujących się niespójności etc.” (s. 7). Określony w ten sposób cel badawczy Autor zrealizował w niezwykle szerokiej perspektywie charakterystyki systemu źródeł prawa oraz kształtowania się analogicznych zagadnień pod rządami przepisów konstytucyjnych sprzed 1997 r. Nie postawił przed sobą wprawdzie zadania analizy wszystkich źródeł prawa wyznaniowego w kontekście ich relacji z ustawą zasadniczą (słusznie, gdyż jest to praktycznie niemożliwe), skupiając się na prezentacji – jak to ujął – „elementów typowych, charakterystycznych, osobliwych i tym samym stanowiących ilustrację opisanego procesu” (s. 8). Niemniej, w sposób niezwykle interesujący i celowy skupił się na przenikaniu



UNIwersytet
Opolski

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
ZAKŁAD PRAWA
KONSTYTUCYJNEGO I WYZNANIOWEGO
ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole
tel./fax. +48 77 452 75 02
pawel.sobczyk@uni.opole.pl
www.prawo.uni.opole.pl

i oddziaływaniu przepisów wyznaniowych zawartych w aktach normatywnych o różnej pozycji hierarchicznej.

Temat badawczy określony w tytule rozprawy doktorskiej przedstawionej do recenzji nie został do tej pory poddany kompleksowej analizie. Mając powyższe na uwadze podjęcie przez pana mgra Marcina Olszówkę badań nad tytułową problematyką uznać należy za uzasadnione i godne – z naukowego punktu widzenia – uznania. Gratuluję zatem Autorowi i Promotorowi rozprawy doktorskiej – prof. zw. dr. hab. Michałowi Pietrzakowi!

3. Systematyka pracy

Rozprawa doktorska pana mgra Marcina Olszówki zawiera: wykaz skrótów, wprowadzenie, osiem rozdziałów, konkluzje, wykaz powoływanych źródeł, akty normatywne, orzeczenia i oraz bibliografię. Tak ukształtowana struktura pracy nie budzi zastrzeżeń formalnych, jest ona logicznie spójna. Pewne wątpliwości powstają jedynie na płaszczyźnie redakcyjnej, a mianowicie z systematyki spisu treści wynika, że wykaz powoływanych źródeł, akty normatywne, orzeczenia oraz bibliografia stanowią odrębne kategorie.

Wykaz skrótów obejmuje przede wszystkim skrótowce. Nazwy instytucji („MSWiA”, „SA”, „SN”, „TK” itp.), tytuły czasopism („KiP”, „PiP”, „RNP” itp.) czy zbiory orzecznictwa sądów i Trybunału Konstytucyjnego („OSA”, „OSP”, „OTK” itp.) są bowiem skrótowcami, a nie skrótami. Skrótowce są skrótami kilkuwyrazowych wyrażen, stanowią jednak różną od skrótów kategorię, rządzącą się odrębnymi regułami językowymi. Dlatego też Autor powinien umieścić w wykazie – obok skrótowców – skróty i zatytułować tę część pracy *Wykaz skrótowców i skrótów*.

Struktura *Wprowadzenia* jest w zasadzie metodologicznie poprawna. Doktorant wyróżnił bowiem, poza wstępem charakterystycznym dla większości rozpraw naukowych tego typu, rozważania poświęcone następującym zagadnieniom: 1. *Pojęcie prawa wyznaniowego*, 1.1. *Pojęcie prawa wyznaniowego gwarancyjnego i instytucjonalnego* oraz 2. *„Źródło prawa”, „system źródeł prawa”, „akt normatywny”*. In minus należy ocenić brak podtytułu pierwszej części wprowadzenia oraz wyróżnienie w ramach pkt 1 tylko pkt 1.1.

Pierwsza nienazwana część *Wprowadzenia* obejmuje krótkie zagajenie omawianej problematyki oraz wskazanie celu pracy i sposobu jego realizacji. Autor nie wskazał przy tym

